

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 8 ΤΗΛ. 30.481 || ΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ || ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ || ΣΑΒΒΑΤΟ 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1938

ΕΦΗΜΕΡΑ

ΠΗΤΕΡ ΓΚΡΑΙΗ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

ΤΟ ΜΟΙΡΟΛΟΪ

ΑΛΗΘΟΦΑΝΕΙΑ

Η μεγαλύτερη πνευματική καθιέρωση της εποχής μας, το βραβείο Νόμπελ της λογοτεχνίας, δόθηκε φέτος, για μια ακόμα φορά, σε μια γυναίκα. Όπως είναι γνωστό, η πρώτη που τιμήθηκε μ' αυτό είναι η Σέλιμα Λάγκερλαφ.

Η Πέρλ Μπάκ, νέα άκοσμα, τούλάχιστο για το Νόμπελ, είναι κι' αρκετά ώραια, αν πιστέψουμε το σκίτσο που δημοσίευσσε στο περασμένο φύλλο το περιοδικό μας. Διάφευσε έτσι, πέρα ως πέρα, την γνωστή εκείνη αντρική κακεντρέχεια, που μόνο οι γυναίκες που η φύση δεν προίκισε με το δώρο της όμορφιάς φιλολογούν. Ότι όμως χαρακτηρίζει περισσότερο από καθετί άλλο την Πέρλ Μπάκ, δεν είναι βέβαια, αυτό, μα ο βαθύς ανθρωπισμός της. Η Σουηδική Ακαδημία δεν επιβράβευσε μονάχα το έργο της, μα και την εγγύτητα της ψυχής της, υπογραμμίζοντας έτσι, πως το άπαντο ενός πνευματικού ανθρώπου δεν είναι η δεξιότητά του να γράφει καλά, μα κ' η συνείδηση που πρέπει να έχει κάποιος άγραφτες υποχρεώσεις. Είναι καθήκον του ν' αφιερώσει τη ζωή του σε κάποιο ανώτερο σκοπό. Να εργαστεί, διαθέτοντας ακριβώς τις ικανότητες που τον προίκισε η φύση, για μια αυριανή λιγότερο άβυσσος και λιγότερο εχθροσύνη. Συγγρηγοί στάθηκαν ο Μπετόβεν κι' ο Γκαίτε. Το παλιό είναι πιο μεγάλο από τους δυο δημιουργούς, είναι μάταιο, βέβαια, να το εξετάσουμε. Μα η πλάστιγγα του θαυμασμού μας γέρνει και θα γέρνει πάντα από τη μεριά του Μπετόβεν, καθώς ήταν μεγάλος και σαν άνθρωπος.

Την υπέρτατη αυτή αρετή, που είναι το φωτισμένο κάθε πνευματικού ανθρώπου, ασφαλώς την κατέχει η Πέρλ Μπάκ. Τι άλλο πώτερο από την απλότητά της μπορεί να μας πείσει σκεπτικά; Φαίνεται πως καμιά τιμή, κανείς έπαινος, κανένα θύμισμα και καμιά αίσλη δε στάθηκαν ικανά, να την κάνουν να γάσει το μέτρο του εαυτού της. Οι αληθινά μεγάλοι δεν φοβούνται τη σκιά. Μονάχα η μετριότητα κ' η κακία είναι φαντασμένες, καθώς δεν τους ενδιαφέρει παρά ο πρόσκαιρος θαυμασμός του ακριτου πλήθους.

Την απλότητα της Πέρλ Μπάκ την χαρακτηρίζουν ανάγλυφα, νομίζω, τα δυο επεισόδια που θ' αναφέρω αμέσως τώρα: Όταν πριν μερικά χρόνια της άπνευμήθηκε το βραβείο Πούλιτζερ, που είναι το μεγαλύτερο λογοτεχνικό βραβείο της Αμερικής, βρισκόταν στην Κίνα. Η είδηση της ήρθε όταν, σαν καλή νοικοκυρά, ξεσκόνιζε τα έπιπλα του σπιτιού της. Κατέβηκε στον κήπο, όπου νόμιζε πως ήταν ο άντρας της, για να του το πεί. Μα καθώς δεν τον βόηκε, ξεαναγύρισε και εξακολούθησε να ξεσκονίζει... Τώρα πάλι, με το βραβείο Νόμπελ, φανέρωσε την ίδια θαυμαστή απλότητα. Τη μεγάλη είδηση, αυτήν που δνειρεύονται οι κοουφές της παγκόσμιας διανοήσεως σαν την καλύτερη δικαίωση μιας δόξασης ζωής, την έμισε τυνάει από το ραδιόφωνο. Στην αργή δέ θέλησε να το πιστέψει πως ήταν αληθινή. Έπέμεινε πως έπρόκειτο — έπειτα από ό,τι συνέβηκε πριν λίγο καιρό στην Αμερική με τα έσογα του Ουέλς— για κάποια φάρσα ή κάποιο λάθος. «Πώς γίνεται», έλεγε, «ν' απονεύμουν σ' έμένα το Νόμπελ;»

Αυτή η κοίβως η απορία της επιβεβαιώνει άκοσμα μια φωνή πως από την έποχή του Σω...

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Δημοσιεύουμε με χαρά το ανέκδοτο διήγημα του αμερικανού συγγραφέα Πήτερ Γκράιη μεταφρασμένο εθνεκικά για το περιοδικό μας από τη δ. Έλένη Σαμίου.)

Ο Πήτερ Γκράιη που αγαπά ιδιαίτερα τον τόπο μας, μένει τώρα στην Αίγινα. Έχει δημοσίεψει στην Αμερική ένα μυθιστόρημα που η υπόθεσή του γίνεται στην Έλλάδα και που έχει για τίτλο: «Pillar of salt».

Το μυθιστόρημα αυτό που σημείωσε ξεχωριστή επιτυχία στην Αμερική, περιγράφει την όμορφη και τις συνήθειες του τόπου μας. Τώρα γράφει μια σειρά διηγήματα με ελληνικά θέματα. Ένα απ' αυτά είναι κι' αυτό που δημοσιεύουμε.)

Τόν περασμένο Μάη παντρεύτηκες και σήμερα το πρωί η χήρα σου σε μοιρολογείται. Στο γάμο σου φώναζες: «Όλοι μας θα πεθάνουμε!» και γέλασες και τώρα οι γριές τούτες πλένουν το κορμί σου με κρασί. Τό φώναζες μεθυμένους και γέλασες και σήμερα το πρωί δυο μαραγκοί έτοιμάζουν την κάσα σου.

Ποτέ δεν πίστεψες πως θα πεθάνεις. Πολλές φορές είχες δει πεθαμένους και κηδείες κ' είχες ακούσει μοιρολόγια. Μα έσύ ποτέ δε συλλογίστηκες το θάνατο, ποτέ δεν ένιωσες πως μπορούσες και σ' να πεθάνεις. Αυτό τό φωνάζει κανείς μονάχα όντας πίνει και χορεύει, όντας είναι πανευτυχισμένος, τή νύχτα του γάμου του, ότνας

νιώθει πως θα ζεί παντοτινά. Φωνάζεις: «Όλοι θα πεθάνουμε!» και γέλας στη νιούτσινη ύψη κι' όλοι σου οι καλοί φίλοι σου γελούν κι' αυτοί και τό τραγούδι τινάζεται με μεγαλύτερη δύναμη, δίχως τέλος, και σ' υπερέχει άπάνω και χορεύεις έτσι που είναι όλοι χαρούμενοι, έτσι που είσαι χαρούμενος, δυνατός κι' όλοζώντανος, πηδάς, στριφογυρίζεις, βαράς τα παλαμάκια, ποδοχτυπάς τή γή, καμαρώνοντας, με τό κεφάλι ριγμένο πίσω και τά βραχιόνια κρεμάμενα λευτέρα στο τραγούδι. Τί χορατό που είταν ο θάνατος τότε — ένα μεγάλο χορατό τον περασμένο Μάη!

Ναί, ναί, μα τούτο το πρωί, τούτο το πρωί κοιτάσαι νεκρός. Όλη τή νύχτα ψυχομαχούσες και σήμερα το πρωί, τά ημερώματα, πέθανες ήσυχα. Η τελευταία σου άνάσα βγήκε σ' ένα άναστεναγμό, κ' η Ματίνα, που δε άγρυπνούσε, άνάσανε με δυσκολία και σταμάτησε. Άνάσανε και σταμάτησε, παγωμένη, χωρίς ν' άναπνέει, χωρίς να ξέρει τί της γίνεται, κοιτάζοντάς σε, μα χωρίς να σε βλέπει, σά νάταν κ' η ίδια πεθαμένη.

Οι γυναίκες που βρίσκουνταν εκεί, στην κρεβατοκάμαρα, μαζί της ξεφώνισαν τ' όνομά σου και την τίναν και την

ΜΕΤΑΦΡ. ΔΟΣ ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΙΟΥ

ξενατίναξαν, ως που συνήλθε κ' έβγαλε μια χαμηλή πιγμένη φωνή, σπασμένη και λιγοθύμησε. Πάλι την συνέφεραν οι γυναίκες και την μπάτισαν όπως κάνουν στα νιογέννητα μαρουδάκια για να φωνάξουν. Και σκλήριξαν, ξεφώνισαν τ' όνομά σου ξανά και ξανά: «Στέλιο! Στέλιο! Στέλιο, άντρα μου, καλέ μου!» σ' ένα τραγούδι, σ' ένα θρηνητικό μοιρολόι ξανά και ξανά, ως που κ' εκείνη άρχισε να φωνάζει μαζί τους: «Στέλιο! Στέλιο, άντρα μου, καλέ μου! Στέλιο!».

Την κρατούσαν και την βοηθούσαν να ταλαντεύεται δώθε κείθε με τό ρυθμό του τραγουδιού «Στέλιο! Στέλιο! Στέλιο!»... Τέντωσαν τά βραχιόνια τους στον άέρα και ταλαντεύτηκαν και μοιρολογήθηκαν. Κάποιος της έδωσε ένα μαντήλι να τό στριφογυρίζει στα χέρια της και να τό δαγκάνει όσο μοιρολογιούνταν «Στέλιο! Στέλιο!» Πάλι η φωνή της έσπασε έσπασε κ' έμεινε σπασμένη και ήσυχη. Δεν μπόρεσαν να την παρασύρουν με τό μοιρολόι τους.

«Έλα, σήκω, Ματίνα, πρέπει! Έχουμε δουλειά!» είπαν. «Σήκω! Πρέπει ν' άνάψεις τό καντήλι. Πρέπει να σκεπάσουμε τά κάντρα. Έχουμε δουλειά!» Δεν τόλμησαν να την (ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 3)

Όταν ένας άνθρωπος διηγείται ένα καταπληκτικό γεγονός, μια συμφορά άπερίγραπτη, σάς λέει, θέλοντας να τό τονίσει περισσότερο:

— Τόλμησε να τό γράφεις αυτό. Ποιάς θα τό πιστέψει;

Είναι κι' αυτό μια μικρή απόδειξη πως αυτά καθ' έαυτά, από μονάχα τους, τά γεγονότα δεν είναι ολοκληρωμένα παρά μονάχα για όσους τά ζούν: για όσους γαίρονται ή υποφέρουν έξ αίτίας τους. Για τούς άλλους είναι άναγκαίο να περάσουν από μια κατεργασία, δηλαδή να παραμοσθούν με τά μέτρα του ανθρώπου, όποτε και μόνο παίρνουν νόημα, γίνονται αληθοφανή, γίνονται γρήσιμη πείρα. Είναι στη φύση μας να ζητούμε ένα μέτρο σε όλα, και προκειμένου για τά πάθη των ανθρώπων, να μη μαζεύονται στο κεφάλι ενός οί... όσες δλου του κόσμου. Για να είμαστε οι ίδιοι δίκαιοι, τό πρώτο αίτημά μας απ' τή μοίρα είναι κι' αυτή η μη άδικεί. Κι' η ζωή πραγματοποιεί σε μεγάλη άναλογία αυτό τό αίτημα, βρένει επί δικαίους και άδίκους. Τ' άλλα, είναι εξαιρέσεις, είναι τέρατα. Άλλά επειδή για ό,τι γίνεται ή για ό,τι μπορεί να γίνεται, πρέπει να βρεθεί μια εξήγηση και τά τέρατα αυτά που κάνει ή μοίρα παραλογίζόμενη, έχουν ανάγκη από μια δικαίωση, να εξηγηθούν λογικά, να βρεθούν οι αίτίες τους. Παράξενο δεν είναι πως ή τέχνη μεγάλων έποχών έλάτρευε αυτά τά τέρατα και ζήτησε να τά κάνει ανθρώπινα μέσο μιας μορφής δλο άπλότητα και μέτρο. Τα ιστορικά του οίκου των Λαβδακιδών, τά ιστορικά του κάστρου των Μυκηνών θα είχαν ξεχαστεί από γιλιόδες γρόνια μονάχα για τό λόγο πως βγαίνουν απ' αυτόν τον μέσον όρο της ζωής, βγαίνουν απ' τ' ανθρώπινα μέτρα, μαζεύουν σ' ένα γεφάλι συμφορές που άπρεπε να πέσουν σε πολλά. Είχαν ανάγκη, για να μείνουν στη μνήμη των ανθρώπων, να περάσουν σε μια άλλη σφαίρα, στην τέχνη που ίσως υπάργει μόνο και μόνο απ' αυτή την ανάγκη, να κάνει τον παιδονόμο να βάξει σε τάξη τά άταγτα, να τά ταχτοποιεί και να τά κάνει αληθοφανή, να τούς δίνει νόημα.

Κι' όταν λέμε αληθοφανή, ως μη έννοούμε: να τά κάνει πιστευτά. Δέ θυμάμαι ποιάς έλεγε για τούς ήθοποιούς: «Να μη έσασσε φυσικοί, να φαίνεστε φυσικοί». Κάτι τέτοιο είναι κι' η αληθοφάνεια που ζητούμε απ' την τέχνη. Σ' αυτήν έχουμε μια δεύτερη ζωή όπου τό αισιόδες είναι ή οίσθηση του φανταστικού, τό να μη ξενιούμε πως για ένα παλαιότι πρόκειται, διγ για πρόσωπα που έγιναν. Οι «Σαράντα Δασκοί» και ο Δόν Κι... όντας είναι πεστικότεροι απ' την ιστορία του Μεγάλου Ναπολέοντα κ' ο Ντίσση είναι πιο συγκινητικός απ' όλα τά δράματα τιμής.

Η ιστορία της τέχνης είναι ή ιστορία αυτού του παιχνιδιού: πότε οι άνθρωποι έχουν περισσότερο πότε λιγότερη ανάγκη απ' τή δεύτερη αυτή αλήθεια, απ' τή φαντασία. Πότε θα την κυνηήσουμε με πάθος, πότε θα αφήσουμε τά γεγονότα να τούς τυραννούν, άρρυθμα όπως είναι και παράλογα. Οι έπονες διαφέρουν ανάμεσα τους κατά τό ότι είναι ή δεν είναι ικανές να προεκτείνουν τά γεγονότα, να συλλάβουν τό παιχνίδι τους κ' από κεί να φτάσουν... ποιήσή τους.

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ

Η Λιουνμίλα Πυρόφ στο «Έκει κάτω» της Τσιτσάνη. Όπως παίζεται τώρα στο Παρίσι. Η υπόθεση του έργου γίνεται σ' ένα νησί στην Ειρηνικό Ωκεανό.

ΦΡΑΝΣΙ ΖΑΜ

ΤΟ ΜΟΙΡΟΛΟΪ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ Κ' ΟΙ ΛΑΟΙ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΗΝΗΣΗΣ

ΠΑ ΠΕΝΗΝΤΑΧΡΟΝΑ ΤΟΥ ΣΕΡ ΧΕΝΡΥ ΓΟΥΝΤ

Πριν από λίγον καιρό στο Λονδίνο γίνθηκε το 17ο βιβλίο...

τέπετα δουλειά τους στον κτηματολόγο...

«Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΛΕΓΕΙΝ»

Τι τελευταίους μέρες του Ουάσιγκτον...

«ΤΟΥΛΟΥΖ-ΛΩΤΥΕΚ» του Γκέρσολ Μάκ

Είνα τρία χρόνια τώρα που ο Γκέρσολ Μάκ...

«ΜΑΝΤΑΜ ΝΤΕ ΣΤΑΕΛ» ΤΗΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΓΚΟΛΑΝΤΣΜΙΟ

Μέσα σε πολύ λίγες από τρακόμιες σελίδες...

«Το βιβλίο δίνει μια καλή εντύπωση...»

«Ο Γκέρσολ Μάκ ζωντανεύει δια τα κέντρα...

«Ο Γκέρσολ Μάκ ζωντανεύει δια τα κέντρα...

«Ο ΜΥΘΙΚΟΣ ΣΑΚΑΘΗΣ» στο Μπρόντγουεζ

Είνα το νέο έργο των Τζωρτζ Σ. Κόφμαν...

«Ο Τζωρτζ Σ. Κόφμαν και ο Μάκ Χάρτ...

«Ο Τζωρτζ Σ. Κόφμαν και ο Μάκ Χάρτ...

Πρόκειται για το παλιό θέατρο «Αλεξάνδρια...»

«ΕΝΤΟΥΡΝΤ ΤΟΜΣΟΝ»

Στο νέο του βιβλίο «Οι τελευταίες ώρες...»

«ΝΑΖΑΡΕΤΑ...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Αφού η Πάγωνα...»

«Της έδωσαν ένα σπύρο...»

«Σήμερα είδαμε στον Κοπέ...»

«Είμαι σίγουρος...»

«Επιπλέον μίλησε...»

«Ναζαρέτα...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΛΕΓΕΙΝ»

«ΤΟΥΛΟΥΖ-ΛΩΤΥΕΚ» του Γκέρσολ Μάκ

«ΕΝΤΟΥΡΝΤ ΤΟΜΣΟΝ»

«ΝΑΖΑΡΕΤΑ...»

«Παύλα μου...»

«Το μοιρολόι...»

«Ακούσε, Στέλιο...»

«Αφού πάλι...»

«Το χωριό...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

«Γιατί δε...»

Ο ΒΑΛΚΑΝΤΙΝ ΜΙΛΑΕΙ ΜΕ ΤΟ ΘΕΟ

ΤΟΥ ΓΙΟΡΝΤΑΝ ΓΙΟΦΚΩΦ

ΓΙΟΡΝΤΑΝ ΓΙΟΦΚΩΦ

(ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ)

Ο Γιορνταν Γιοφκωφ γεννήθηκε στο 1884 στο χωριό Γκεράβιν, στην περιφέρεια του Κοτέλ. Από τους συγγραφείς της γενιάς του έχει το μεγαλύτερο ταλέντο και τη μεγαλύτερη παραγωγικότητα. Διηγηματογράφος και μυθιστοριογράφος ο Γιοφκωφ δημοσίευσε ως τα σήμερα ένα μεγάλο αριθμό έργων, από τα οποία δεν αναφέρουμε παρά μερικά: «Τα παραμύθια της Στάρα» - Πλανίνας, «Το βράδυ στο Ξενοδοχείο του Αντίφορ», το «Η γυναίκα καρδιά», το «Αν μπορούσαν να μιλήσουν», όλα συλλογές διηγημάτων, κι ένα ρομάντσο: «Την επαύρι των συνόρων».

Ο Γιοφκωφ ζωγράφισε απαράμιλλα τη φύση, το πνεύμα και τα έθνη της Βουλγαρίας, ειδικά της Ντομπρούτζας, όπου οι δάσκαλοι πέρασε τα γενικά του χρόνια. Στο θέατρο ο Γιοφκωφ έδωσε τρία κομμάτια: Το «Αλμπάν», παρωμένο από τη νουβέλλα του με τον ίδιο τίτλο, τον «Εκατομμυριούχο» και την «Μπαριάντα» που παίζθηκαν όλα με μεγάλη επιτυχία στο Έθνικό Θέατρο της Βουλγαρίας.

Όταν ήθελε να θυμηθεί τις συμφορές που ήμουν όποτε απ' την άλλη έπεσαν πάνω στο σπίτι του, ο Βαλκαντίν έφερνε στη σκέψη του εκείνο το Αυγουστιανό βράδυ, που άρρωστο λυγίσανε στ' άδων ένα μεγάλο κομμάτι από στάβλο κίτρινο σαν το γουρσίφι, άναμια στη σκηνή, κεί κάτω κατά τη δύση, έβλεπε να φαγεί το κόκκινο φεγγάρι. Έκανε πολύ ζέση, άκουη και μετά το ήλιο οβασιλέμα. Δούλευε μόνος τους με τις ύφους του και τα παιδιά τους, γιατί οι γιοί του ήταν άκοια στον πόλεμο. Ως που να κουβαλήσουν το στάβλο στην άποια, και να ξεφορτώσουν τα δειμάτια και να ταχτοποιήσουν όλα στ' άδων, το φεγγάρι είχε ανέβει πιά, κι είχε γλωμαώσει, κι όταν πιά όλοι καθίσανε να φάει, έφωγε σά μέρα. Κι ο Βαλκαντίν έπαι:

— Κάνετε άκόμα λίγη όπιομα για και περιμένετε ως που να τελειώσουμε τη δουλειά στ' άδων.

δωγματιές, πετροβολισμούς, πόλεμα. Θυμίσουν πόεις από τους δυο σας έφυγε τρέγοντας. Ο Θωμάς σκύβει το μνήμα σου τώρα, Στέλιο. Δουλεύει άρρωστό, με προσοχή, σχεδόν όλο άργα, όπως το χυπίσμα της καμπάνας. Έδω κι' έκει σηκώνει μια φουκαριά φτωχιά γδωμια, τσια τσια με το ρυθμό της καμπάνας και γελάει ένα άναόσιο άκρο γέλιο, με το μαλακό κακοκίσιμνο του στόμα. Κι άν κανείς τον ρωτούσε τί τον διασκεδάσει, θά τον κοιτάζε με τα περίεργα κινήματα, μισοκλειόμενα μαντιά του, ξαφνιασμένος και θά ξαναγελούσε. Μά είναι μονάχος. Τού έδειξαν πού να σκάψει κι' έφωγαν. Έχει σκάψει κι' άλλοτε μνήματα και ζέρει τί να κάνει.

Δουλεύει άργα, τα κρατωμένα άμορφα γελία του κρέμονται στα πλάγια κι' η γλίσσα του βγαίνει έξω. Κάποτε στέκεται κι' έξετάζει μια χούφτα μαύρη γής. Τι μαλακία και παιχιά πού είναι! Μοιάζει τια λήνη άρα μια μαύρη χούφτα και την άγγίζει με τη γλίσσα του. (Οι άγριοκυκλιανές έχουν άρατα λουλούδια έδω, Στέλιο, και τα κυπαρίσσια φυτρώνουν πλά και δυνατά). Ο Θωμάς άρχίζει να μουρμουρίζει ένα έπιμονο τραγούδι με την άπάνθρωπα κούφια και μόνονη φωνή του.

Το φτιάρι του χυπάει ο' ένα κουτι μαλακό σά γόμα και σκαλίζει με το δαχτύλιό του και μαζεύει ένα μικρό σωρό κόκκαλα

νι. Όταν θά γυρίσουν οι άντρες σου θά δώσω στον καθένα το μερίδιό του. Θά σάς τα δώσω όλα. Δεν θέλω τίποτα να φυλάξω για μένα. Θά μω φτάει νάργονια να σάς βλέπω με τη σειρά, πού και πού.

Απέναντι του καθόταν η Μιλένα, η νεώτερη από τις ύφους του. Ομοιοφυναίκα, νέα, και δυνατή με τα μάτια πάντα γελαστά. Το στοργυλιό της πρόσωπο αότη τη στιγμή ήταν φωτισμένο από το φεγγάρι. Ο θεός της την κούταζε και χαμογέλασε:

— Τις Μιλένας, είπε, θά δώσω κάτι περισσότερο απ' τους άλλους. Τι είναι αυτό το κάτι δεν θά το πω, μά θάρθει μια μέρα πού θά της το δώσω.

Όλοι εργάστηκαν καλά. Ο Βαλκαντίν ήλθε στο κέφι κι' έβαλε τη ύψη του να τραγουδήσει το τραγούδι: «Ο Μιλέν λέει της Μιλένας». Ο πατέρας άναποσε αυτό το τραγούδι γιατί άκούσας τη ύψη του τη λέγανε Μιλένα και τον γιό του, τον άντρα της, τον λέγανε κι' αυτόν Μιλέν. Όταν τ' άκουε, ήταν εδουχιμένος κούτνας τη ύψη του, μά πονούσε κιάκας σαν σκεφτόταν τον γιό του, πού μαζί με τ' αδελφία του ήταν στον πόλεμο, απ' όπου δεν ζέρανε άν θά γυρίσουν.

Τι έγινε μετά; Όλοι οι γιοί του γύρισαν, αλλά στην έπιστροφή τους ο πατέρας τους δεν μπορούσε να τους άναγνωρίσει. Έγαν κάτι το παράξενο άπάνω τους, κούταζαν λασά, ήταν σκεπτικοί και κοκκιό σαν τους λυκούς, πού τους κυνηγού. Οι κίτροι άλλωθεν, γίνονταν πράγματα άξια σκεπτικιά. Πρώτα-πρώτα όλα τα στρατεύματα πού έκινούνταν για το Κουντεντίλ, και την Τουλτά άποχώρησαν μ' άταξία. Σειρές από φαντάρους πεινασμένους, άποκαμωμένους, περπατούσαν νύχτα και μέρα, με τη βοήθη, με τ' άσπρη και το κόδο. Σταματούσαν σά γωρία και πηγαίναν από πόρτα σε πόρτα ζητώντας φωμί σαν ζητιάνοι. Μπορούσε να κρίνει κανείς τη κατάσταση τους, την άνοιξη, άνα λυσάσαν τα γόνατα κι' άνοι-

σαν οι δρόμοι πού πέρασαν, από τους σκελετούς των άλλων και των βοδιών.

Είχαν άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

ΜΕΤΑΦ. Σ. ΔΑΦΝΗΣ ΤΣΙΡΑΓΓΕΛΟΥ

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

ΜΠΡΑΒΟ, ΒΡΟΧΟΥΛΑ ΜΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΡΑΤΗ ΑΝΑΣΤΑΣΕΑΝ

(Είνα η δεύτερη φορά πού το περνούω μια προφύρα στους άναγνώστες του διήγημα του λαϊκού Λεσβίου πεζογράφου Στρατή Άναστασία, εκ κινή έλληνική άπόδοση από το συνεργάτη μου κ. Κίρινα Μ. Μιχαηλίδη. Από την Άγίαση της Λέσβου ο Άναστασία ζωγράφει στο δόκιμο και περίεργο γλωσσικό ήλιωμα της πατρίδας του.

(Σκίτσο του κ. ΓΙΑΝΝΗ ΣΒΟΡΟΠΟΥ)

Προσφώνησε από τις στήλες του μηνιαίου λαογραφικού περιοδικού της Μυτιλήνης «Τριβόλο», πού χόρνια τώρα με διεθνώς τόσο καλοσημειώθηκε με τόση θέληση κι' άγάπη και γωρία ο κ. Στρατής Παπανικόλας. Άπό άναμάληνε το ταλέντο του Άναστασία και με τις προφύρες του, συγγά με τ' άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

Ποίηση

ΑΠΟΔΑΚΡΥΣΗ

Όχτώ φιλιά του πήρε, έννια δέν είτανε, κι' έχει άπομείνει τώρα μόνη, τι είταν αότη του κήπου δροσολούλουδα, κι' έκεινος με φτερά από χελιδόνι.

Όχτώ μήνες καρτέρως, και ρωτίτανε, κι' έβανε με το νού της. Όμως τη νύχτα ο κήπος και τ' άστέρια σόπαιναν, και την ήμερα είταν σκληρός ο δρόμος.

Κι' όταν πέρασαν όχτώ Μάρτες ποικλαμφ χαμογελάει και λέει θλιμμένη: Τί γρήγορα περνά η χαρά, τί γρήγορα, τί γρήγορα κι' ο πόνος της διαβαίνει.

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΗΣ

Νά μιλούμε, να λέμε, δίχως νάχουμε τίποτα στην καρδιά μας για να βούμε/τά φιλιά μας, τά χόδια μας να δώσουμε/ από συνήθεια, δίχως ν' άγαπούμε

τά μάτια μας έδω να τα γυρίζουμε κι' έκει να τρέχει ο νοός μας, — άς αλλάξει (κι' άν είναι με γαμό να το πληρώσει) άχ, άς αλλάξει, Θεέ μου, έτούτη η τάξη.

ΚΟΙΜΗΣΗ

Τώρα κείτεται άγνη, κι' απ' το ιαράθυρο έχει κατέβει η αύγη και τη χρυσώνει. Για την ντροπή της όλοι ψιθυρίζουνε. Τόν πόνο της τόν ήξερε αότη μόνη.

Μά του Χριστού τα περισσότερα πέταξα να σφερανώσουν την πικρή της θλίψη, κάτασπρα κι' ο οδρανός, πού είταν όλόμυλλος, την εύλογούσε από τα ύψη.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΠΟΥ ΔΕ ΘΑ ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΩ

Το τραγούδι πού δε θά τραγουδήσω μού τόχαν οι οδρανοί για κείνη στελλει' είτανε φός γεμάτο, φευγαρήσο, και πέθανε στα πόδια μου ένα δειλί.

Χάω τα γιοσεμιά της, πού η όργη μου τόχε μύρια μικρά κομμάτια κέμει. Τά συλλογόμεμαι κι' εύωδω ή στοργή μου, και τρέμει ή άπόφασή μου σαν καλάμι.

Το τραγούδι πού δε θά τραγουδήσω, κι' έφυγε άργα, σαν τα πουλιά της δύση, είταν ένα έφημερό που 'Απρίλη, — όταν οι λεύκες είχαν πιά μαθήσει.

Κ. Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Α. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

— Όλοι άφίσει έλεύθερο το πεδίο τους Ρομάνους πού προχώρησαν και τα σόνορα γαράχτηκαν μπροστά στις πόρτες των γωριακών. Το προχωρητικό γωριό τους έβλεπε τον Μιλέν με τη γωρία του τη Μιλένα, να βγαίνουν για να πάνε στα γωριακά.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΙΟΥ

ΖΑΝ ΝΤΕΣΤΙΕ

Ο ΕΞΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ...

Ο κ. ΠΑΛ Βαλερό σημείωσε μερικώς: «... περισσότερα ελευθερικά...»

Μολαταύτα πριν από εικοσιτέσσερους αιώνες ο Πλάτωνας μελετούσε κιάλια τέτα γήινα...

ΜΕΤΑΦ. ΤΟΥ κ. Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ

«... και τον κίνδυνο να ζήσει λίγ' απ' όλα...»

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

S. O. S.

ΤΗΣ Κ^{ης} ΚΑΡΑΓΕΤΗΣ ΔΙΠΛ^{ης} ΜΑΛΛΑΜΟΥ

«... και τον κίνδυνο να ζήσει λίγ' απ' όλα...»

«... και τον κίνδυνο να ζήσει λίγ' απ' όλα...»

«... και τον κίνδυνο να ζήσει λίγ' απ' όλα...»

«... και τον κίνδυνο να ζήσει λίγ' απ' όλα...»

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ Π.Ε.

Table listing authors and their works, including Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ, ΑΝΤ. ΧΑΛΑΣ, Δ. ΦΑΘΑ, ΑΡΗ ΚΟΡΑΚΑ, ΙΩΑΝ. Ν. ΚΑΡΑΜΠΛΙΑ, ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΤ'ΑΛ, Ν. ΑΒΕΡΡΩΦ, ΣΠΥΡ. Α. ΚΟΥΡΚΟΥΛΟΥ, ΑΘΑΝ. ΣΤΡΑΚΑΛΗΣ, Σ. ΣΚΗΝΩΤΑΤΟΥ, ΑΡΙΣΤ. ΒΑΛΑΔΡΗΤΗΣ, ΚΑΛΥΔ. ΜΑΡΚΙΝΑ, ΣΤΥΛ. ΛΕΛΟΥΔΑΣ, ΚΩΝΣΤ. ΛΑΞΑΝΑΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΧΡ. ΕΥΕΛΙΑΝΗ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, C. DIMARAS.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΜΗΜΑ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ - ΒΙΒΛΙΟΓΡ. ΤΜ. ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Table listing international publications and bookstores, including Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ, ΑΝΤ. ΧΑΛΑΣ, Δ. ΦΑΘΑ, ΑΡΗ ΚΟΡΑΚΑ, ΙΩΑΝ. Ν. ΚΑΡΑΜΠΛΙΑ, ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΤ'ΑΛ, Ν. ΑΒΕΡΡΩΦ, ΣΠΥΡ. Α. ΚΟΥΡΚΟΥΛΟΥ, ΑΘΑΝ. ΣΤΡΑΚΑΛΗΣ, Σ. ΣΚΗΝΩΤΑΤΟΥ, ΑΡΙΣΤ. ΒΑΛΑΔΡΗΤΗΣ, ΚΑΛΥΔ. ΜΑΡΚΙΝΑ, ΣΤΥΛ. ΛΕΛΟΥΔΑΣ, ΚΩΝΣΤ. ΛΑΞΑΝΑΡΟΠΟΥΛΟΥ, ΧΡ. ΕΥΕΛΙΑΝΗ, ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, C. DIMARAS.

ΤΕΛΟΣ ΖΑΝ ΝΤΕΣΤΙΕ

Table listing authors and their works, including Σ. ΩΤΡΑΝ, ΡΑΣΕΛ ΜΠΕΣΠΑΛΩΦ, Κ. ΑΚΕΤ, ΑΝΡΥ ΠΕΥ.ΡΕ, ΠΡΟΣΠΕΡ ΜΕΡΙΜΕ.

ΜΕΡΙΚΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Table listing new books, including Σ. ΩΤΡΑΝ, ΡΑΣΕΛ ΜΠΕΣΠΑΛΩΦ, Κ. ΑΚΕΤ, ΑΝΡΥ ΠΕΥ.ΡΕ, ΠΡΟΣΠΕΡ ΜΕΡΙΜΕ.

ΤΕΛΟΣ ΖΑΝ ΝΤΕΣΤΙΕ

Table listing authors and their works, including Σ. ΩΤΡΑΝ, ΡΑΣΕΛ ΜΠΕΣΠΑΛΩΦ, Κ. ΑΚΕΤ, ΑΝΡΥ ΠΕΥ.ΡΕ, ΠΡΟΣΠΕΡ ΜΕΡΙΜΕ.

ΜΕΡΙΚΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Table listing new books, including Σ. ΩΤΡΑΝ, ΡΑΣΕΛ ΜΠΕΣΠΑΛΩΦ, Κ. ΑΚΕΤ, ΑΝΡΥ ΠΕΥ.ΡΕ, ΠΡΟΣΠΕΡ ΜΕΡΙΜΕ.

ΤΕΛΟΣ ΖΑΝ ΝΤΕΣΤΙΕ

Table listing authors and their works, including Σ. ΩΤΡΑΝ, ΡΑΣΕΛ ΜΠΕΣΠΑΛΩΦ, Κ. ΑΚΕΤ, ΑΝΡΥ ΠΕΥ.ΡΕ, ΠΡΟΣΠΕΡ ΜΕΡΙΜΕ.

ΤΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΛΕΟΝΑΡΔΟΥ ΝΤΑ ΒΙΝΤΣΙ

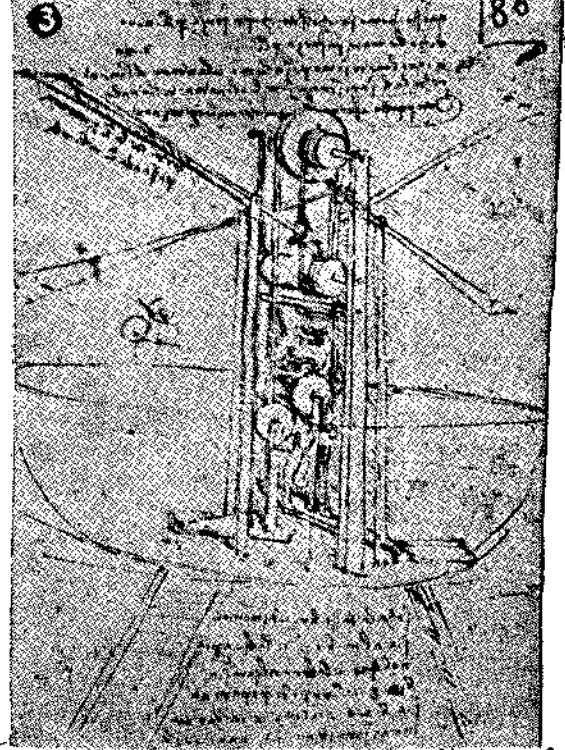
ΕΝΑΣ ΚΑΤΑΠΛΗΧΤΙΚΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΑΣ

ΤΟΥ ΤΖΩΝ ΣΚΟΥΑΪΡ

Είναι εξαιρετικά περίεργο το γεγονός ότι τόσο αλώνες πέρασαν δίχως να δοθεί καμιά μεγάλη προσοχή στα Σημειωμάτια του Λεονάρδου ντά Βίντσι. Τώρα μόλις, έγινε μια πραγματικά τέλεια έκδοση τους. 'Ο ντά Βίντσι ήταν, (αν εξαιρέσουμε τον Σαίξπηρ και ίσως και τον Ρότζερ Μπέικον) μία από τις μεγαλύτερες δάνειες που γνώρισε ο κόσμος μας. Δεν ξέρουμε πόσα από τα σημειωμάτια του είναι χαμένα, και όσα υπάρχουν είναι σκορπισμένα στο Μιλάνο, στο Παρίσι, στο Λονδίνο, στο Τουρίνη και στο Ουίντσρ. 'Η πρώτη φορά που αναφέρονται

Δεν ξέρει κανείς από πού ν' αρχίσει με μία τόσο καταπληκτική συλλογή. "Αν δεν είχε κάνει τίποτ' άλλο παρά μόνο ζωγραφική θα ήταν και πάλι ένας από τους μεγαλύτερους ζωγράφους. "Αν δεν είχε κάνει παρά μόνο σχέδια μηχανογραφικά, θα είχε τη φήμη του μεγαλύτερου μηχανογράφου. Ξεπερνούσε και τον Ντιούρερ ακόμα, στην υπέρροχη δεξιοτεχνία. Κι' όμως όλα αυτά είναι άρχη μόνον. Μπορούσε π. χ. να σκισάρει τις "Άλπεις με τρόπο που ζωγραφίσει ένα λουλουδί, όπως θα το ζωγράφιζε ένας μεγάλος ζωγράφος λουλουδιών. Κι' έπειτα πάλι καταπιανόταν με την ανατομία και την μηχανογράφηση των σπλάχνων του ανθρώπου. "Η έρευνούσε τα μηχανικά προβλήματα, κι' έκανε λεπτομερέστατα σχέδια για αεροπλάνα και θωρακισμένα αυτοκίνητα, που τους έλειπε μονάχα η μηχανή της εσωτερικής καύσης. Ρίχνω μία ματιά στα όνόματα των ελλείψεων και βρίσκω «Ανθισμένοι θάμνοι», «Χωριό σε κοιλάδα των Άλπεων», «Τό διάβα των πουλιών», «Σύνθετη κυκλική κίνηση», «Μελέτη του φτερού μιας πτητικής μηχανής», «Ελικας πτητικής μηχανής». "Ακολουθούν ακόμα κι' άλλοι. Περί ανατομίας, «πτήσης», «ζωγραφικής» και «οπτικής». "Ήξερε ακόμα και γεωλογία. "Πάνω από τις πεδιάδες της Ιταλίας, όπου τώρα είναι τα πούλια σε σμήνη, άλλοτε κολυμπούσαν κοπάδια τ' ψάρια.

ματα για τα ζώα. Και σκέφτεται κανείς ότι ίσως αυτός να ήταν, ένας απόκρυφος τρόπος για να εκφράσει, σε μία επικίνδυνη εποχή, την αλήθεια για την ανθρώπινη φύση. "Ακριβώς όπως κι' ο Μακιαβέλλι, που ήταν ιδεολόγος, αναγκάστηκε με πίκρα του, να γίνει ο ιδρυτής μιας θεωρίας, ενώ, στ' αλήθεια, δεν έκανε τίποτ' άλλο παρά ν' απεικονίζει τις πράξεις των πριγκιπών της εποχής του. Νομίζει κανείς πως ακούει το ανέκφραστο σχόλιο του: «Να αυτά είναι τα πράγματα που συμβαίνουν τώρα. Θέλετε πιστέψτε τα, θέλετε όχι. "Αν όμως οι αμαρτίες της ράτσας

Αυτά σχέδια μηχανών του Λεονάρδου Νταβίντσι. 'Απάνω ένα θωρακισμένο αυτοκίνητο. 'Ο Λεονάρδο Νταβίντσι έλεγε: «Μπορώ να κάνω αυτοκίνητα άρματα και άρματα, ίκανα να διασχίσουν τις γραμμές του έθνους, όσο πολυπηχθεί και αν είναι. 'Ο αντικαταστήσουν τους ελέφαντες. Το άλλο σχέδιο παριστάνει τον έλικα μιας πτητικής μηχανής.

Μηχανισμός πτητικής μηχανής, που ο αεροπόρος θα την κινούσε με τις μυϊκές δυνάμεις του. Την κίνηση των φτερών της την είχε φανταστεί σαν τον ρυθμό του καρδιακού ενός άλλου.

τα Σημειωμάτια του ντά Βίντσι, «είναι το ημερολόγιο του Καρδινάλιου της 'Αραγόνης», που τον επισκέφθηκε στο σπίτι του στην 'Αμπουάζ. 'Ο Καρδινάλιος λέει πως είδε αμέτρητους τόμους «που αν δημοσιευθούν θα δώσουν κέρδος και απόλαυση». Αλλά τα σημειώματα σκορπίστηκαν μετά το θάνατο του ντά Βίντσι. 'Ο ντά Βίντσι με μία φράση του που τώρα βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο, τα περιγράφει σαν «μια συλλογή παρμένη από μελέτες που τις έχω αντιγράψει εδώ ελπίζοντας να τις κατατάξω αργότερα, την κάθε μια στη θέση της ανάλογα με τα θέματα τους». Αυτό όμως ποτέ δε βρήκε καιρό να το κάνει. 'Εζησε σχεδόν ενενήντα χρόνια, μα θάπτεπε να γίνει Μαθουάρας για να καταφέρει να συμπληρώσει το έργο που είχε όρισει στον εαυτό και δε είχε φανταστεί. Γιατί μόλις σημειώνει μία ιδέα, γενιόταν άλλη μέσα στο δημιουργικό και πολυμήχανο μυαλό του. 'Ο κ. Μακάρντυ, άφοσιωμένος λάτρης του μεγαλύτερου, ίσως, ανθρώπου που έζησε, ποτέ, έχει τώρα κατατάξει τα σημειωμάτια του ντά Βίντσι, που απομένουν έτσι όπως και ο ίδιος ο ντά Βίντσι είχε σκοπό να τα κατατάξει.

'Ο κ. Μακάρντυ έχει αφιερώσει τη ζωή του στο να εκδώσει τα σημειωμάτια του ντά Βίντσι. Και, πραγματικά, αξίζουν αυτά, δηλ τη θυσία και τον κόπο που έβραλε. 'Η έκδοση αυτή, είναι ένα από τα μεγαλύτερα φιλολογικά κατορθώματα της εποχής μας, και οποιαδήποτε άλλης εποχής. 'Ο ντά Βίντσι είναι ο άνθρωπος που ζωγράφισε το «Μυστικό Δείπνο», και που θα μπορούσε να διδάξει στο Νεύτων τους νόμους της φυσικής. Αυτός, αν ζούσε στον καιρό μας, θα μπορούσε να είναι και καθηγητής Καλών Τεχνών και Φυσικομαθηματικός μαζί. Το πρόσωπό του, στα πορτραίτα του, είναι περισσότερο ρυτιδωμένο από τη σκέψη, από κάθε άλλη προσωπογραφία, ακόμα και από του Μιχαήλ 'Αγγέλου.

μας είναι αγιάτρευτες, μην κατηγοράτε έμένα γι' αυτό. 'Εγώ μονάχα αντίκρισα τα πράγματα όπως είναι. Το μέρος αυτό των σημειώσεων το τελειώνει ο ντά Βίντσι, με μία θερμή έλαση. "Ίσως προσχεδιασμένη, ίσως και αυθόρμητη. Μιλάει για τον Φοίνικα. «'Ο Φοίνικας ξεχωρίζεται με τη σταθερότητά του. Καταλαβαίνοντας από φυσκό του πως θα ξαναγεννηθεί, υπομένει τις φλόγες που τον κατακαίουν. Και ξαναγεννιέται».

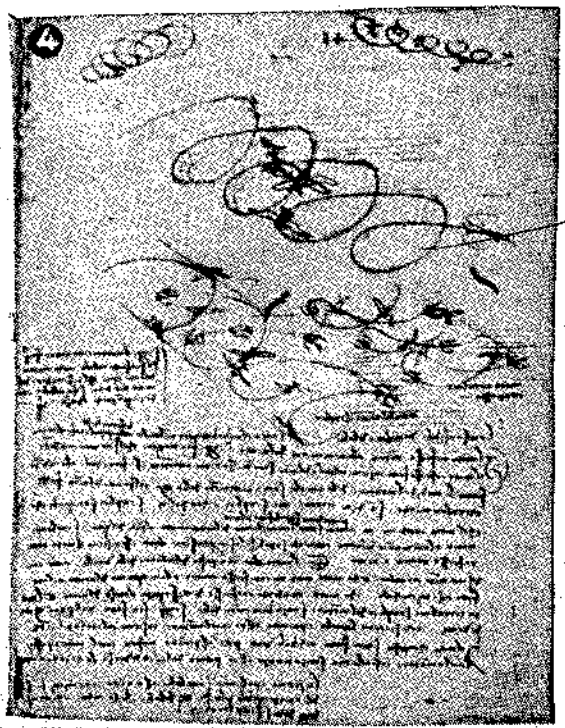
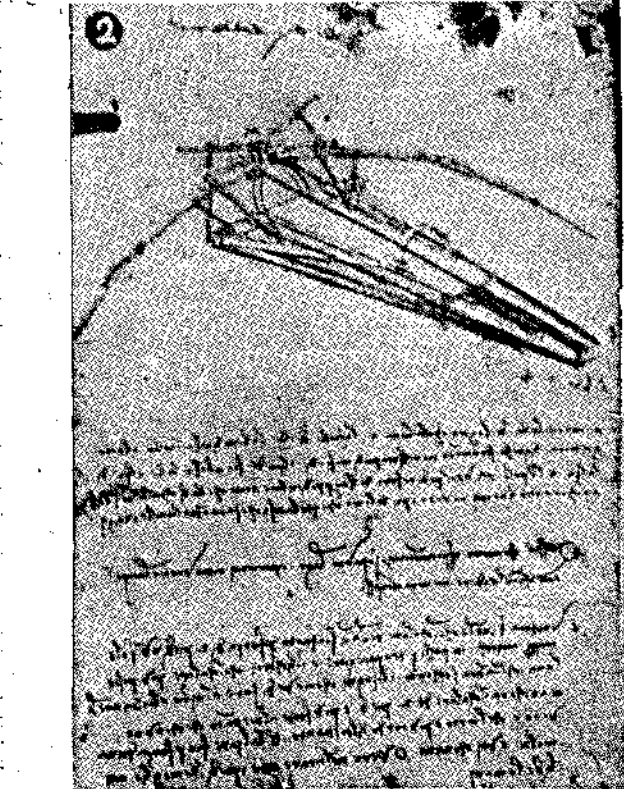
Και όμως, καθώς στεκόμαστε συνεπαρμένοι από την παγκόσμια φύση αυτής της μεγάλης δάνειας, μάς είναι σχεδόν παρήγορη η ανακάλυψη πως κι' αυτός ο μεγάλος ντά Βίντσι είχε τις στενοκεφαλίες του (ας πούμε), και δεν είχε ολόκληρα έλευθερωθεί από την εδυστία και τις παραδόσεις της προηγούμενης γενιάς, παρ' όλο το πάθος του για την αλήθεια και την έρευνα. Στον δεύτερο τόμο είναι μία σειρά σημειώσεων με τον τίτλο «Τα Ζώα». Μερικές είναι αρκετά ασαφές και χρησιμοποιούν σαν κατάλληλες αλληγορίες για τ' ανθρώπινα ζητήματα. Μερικές είναι πολύ συνειδημένες και κοινότητες, όπως αυτή: «Μπορούμε να συγκρίνουμε την άρετή της δικαιοσύνης με τη βασιλίσσα μέλισσα, που διατάζει και ταχτοποιεί το κάθε τι με σύστημα. Διατάζει άλλες μέλισσες να πάνε στα λουλούδια άλλες να κάνουν τις δουλειές της κυψέλης, άλλες να διοργανώσουν πόλεμο με τις σφήκες, άλλες να κουβαλήσουν έξω την ακαθαρσία της κυψέλης και άλλες να τη συνοδεύουν και να την περιποιηθούν». Αυτό είναι όμοιο και με του Σαίξπηρ τον στίχο:

"Ίσως, γενικά, να μην πιστεύε ο ντά Βίντσι στους μεσαιωνικούς μύθους για τα ζώα, και ίσως να μιλούσε αλληγορικά. "Έπαιρνε μεγάλες προτιμές για να κρούσει τις σημειώσεις του απ' όλο. Και μάλιστα, συχνά έγραφε με τη γνωστή «γραφή του καθρέφτη». Τι δραματιζότανε γράφοντας αυτή την τελευταία σημείωση, δεν ξέρω. "Ίσως το "Ιταλικό 'Έθνος, που δνειροπόλησε κι' ο Δάντε.

"Ετσι εργάζεται το μελισσοκόο Πλάσματα που από τη φύση τους διδάσκουν Τό νόμο της Τάξης σ' ένα πολύπλοκο βασίλειο. "Έχουμε μία βασίλισσα, και τ' άλλα αξιώματα μοιραζόνται ανάλογα... κ.τ.λ.

"Εγώ γράφω τώρα τις γραμμές αυτές ακριβώς μόλις έφτασα στην 'Αγγλία με αεροπλάνο από την Τσεχοσλοβακία. Μπορώ με έλικρίνια να πω ότι οι παραπάνω φράσεις του ντά Βίντσι ταυριάζουν πολύ σ' αυτόν τον σταθερό, άποφασιστικό και χιλιοβασανισμένο λαό.

Είναι και κάτι άλλα σημειώματα που μοιάζουν με τα παράδοξα του Πλίνιου. Ή με τα ταξίδια του Μάντεβιλ, ή τις μεσαιωνικές ζωολογίες. 'Οριστά μερικά:

Σχέδιο αεροπλάνου, με τη συμβουλή όμως να δοκιμασθεί πώς από λίμη κι' οι αεροπόροι να φορούν, για κολού και για κοκού, οσσοσίβιο.

Μελέτη πάνω στην πτήση των πουλιών για την αντίσταση του ανέμου, σαν βάση της πτητικής μηχανής του, που θα είχε περιστροφική κίνηση.

«'Ο βατραχός τρέφεται με χώμα. Και μένει πάντα λιγνός, γιατί ποτέ δεν χορταίνει τόσο πολύ φοβάται μήπως η γη πάθει έλλειψη από χώμα».

«'Ο βασιλικός είναι τόσο φοβερά σκληρός, που όταν δεν μπορεί να σκοτώσει ζώα με τη φοβερή ματιά του, στρέφεται στα χόρτα, και στα φυτά και προσηλώνοντας πάνω τους το βλέμμα του τα κάνει να μαραίνονται».

«'Αν ο λύκος, εκεί που σέρνεται κρυφά γύρω στο μαντρί, τύχει και χώσει το πόδι του στη φάκα και κάνει κρότο, δαγκώνει το πόδι του για να τιμωρήσει τον εαυτό του για το λάθος του».

«'Η σειρήνα τραγουδά τόσο γλυκά που νουουρίζει κι' αποκοιμίζει τους θαλασσιούς, κι' ύστερα σκαφαλώνει στα πλοία τους και τους σκοτώνει».

«Τα άγριοπερίστερα κλέβουν τ' ένα τ' άλλου τ' αυγά, κι' όμως τα μικρά περιστέρια ξέρουν και ηγαίνουν στην αληθινή τους μαϊκά».

«'Οι γερανοί είναι τόσο πιστοί κι' άφοσιωμένοι στον βασιλιά τους, που τη νύχτα όταν εκείνος αποκοιμάται, άλλοι περιπολούν την πεδιάδα, άλλου γινού σκοποί. "Άλλοι στέκονται κοντά, κι' ο καθένας κρατάει από μία πέτρα στο πόδι του, έτσι που αν τους πάρει ο ύπνος, να τους ξυπνήσει ο κρότος της πέτρας που έπεσε. Κι' άλλοι πάλι κοιμούνται, ολόγυρα στη βασιλική σωλιά, κρατώντας βάρδιες για να βρίσκει πάντα άγρυπνη φρουρά ο βασιλιάς».

«'Η άλεπού, όταν δει κοπάδι καρακάζες, κοράκια ή άλλα τέτοια πουλιά, πέφτει κάτω με το στόμα ανοιχτό και κάνει την πεθαμίνη. Τα πουλιά πάνε να τσμπήσουν τη γλώσσα της κι' αυτή αρπάξει τα κεφάλια τους».

«'Ο τυφλοπόντικας έχει πολύ μικρά μάτια, και μένει πάντα χωμένος μέσα στη γη. Ζει ενόσω μένει κρυμμένος, και μόλις βγει στο φως άμέσως σκοτώνεται γιατί τον άναγνρίζουν. "Ετσι γίνεται και με το ψέμμα».

«'Ο άετός τρώει μόνο μεγάλα πουλιά, και θα προτιμούσε να πεθάνει παρά να φάει μικρά πουλάκια ή άποουτεθειμένο κρέας».

ΤΖΩΝ ΣΚΟΥΑΪΡ
(Τα σχέδια που δημοσιεύουμε είναι παρμένα από τα σημειωμάτια του Λεονάρδου Νταβίντσι).